

актуалізується проблема пошуку й відбору форм виховної роботи, що відповідають запитам цифрового покоління та зацікавлять сучасних дітей.

Список використаної літератури

1. Виховання дітей та молоді у цифровому просторі: посібник / Журба К. О., Канішевська Л. В., Малиношевський Р. В., Харченко Н. В., Федоренко С. В. Київ, 2022. 124 с.

2. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі / Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. та ін. Вісник НАПН України, 2022, № 4(2). DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Б.в., 2016. 34 с. URL: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna %20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna_%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf)

4. Pettersson F. Understanding digitalization and educational change in school by means of activity theory and the levels of learning concept. Education and Information Technologies. 2021. Vol. 26, iss. 1. P. 187–204.

5. Iivari N., Sharma S., Ventä-Olkkonen L. Digital transformation of everyday life – How COVID-19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care? International Journal of Information Management. Vol. 55. 2020.

І.Б. Савельчук, м. Київ

ФОКУС-ГРУПИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ОЧІКУВАНЬ МОЛОДІ: ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ

У дослідженні соціальних очікувань молоді доцільним є застосування фокус-груп у поєднанні з іншими діагностичними методами й методиками. Отримання інформації дозволяє підкреслити гостроту проблеми соціальних очікувань підлітків і молоді. Метод фокус-груп сприяє виявленню системи перспектив та орієнтацій молоді для побудови їхнього успішного майбутнього.

Ключові слова: підлітки та молодь, соціальні очікування молоді, метод фокус-груп, побудова успішного майбутнього.

Потужним інструментом збору даних для якісного оцінювання соціальних очікувань підлітків і молоді під час проведення моніторингових досліджень є фокус-група. В умовах нової реальності через багатовекторність впливу війни на особистість дорослої та молоді людини, їхнє соціальне оточення та на державу загалом моніторингове дослідження організувати досить складно.

Оцінювання соціальних очікувань молоді залежить від можливості фахівців чітко визначати завдання й дотримуватися їхнього виконання, правильного розроблення діагностичного інструментарію та створення плану.

Важливо розуміти, що фокус-група – це той особливий його елемент, завдяки якому фахівці освітньої та соціальної сфери мають набути впевненості в необхідності вивчення соціальних очікувань. За допомогою цього інструмента можна виявити соціально-педагогічний потенціал освітнього середовища закладу освіти для вдосконалення механізмів конструювання успішного майбутнього учнів і студентів та майбутнього нашої країни в період післявоєнного відновлення.

Доцільним у дослідженні соціальних очікувань є поєднання фокус-груп з іншими діагностичними методами й методиками. Отримання інформації має підкреслити гостроту проблеми соціальних очікувань молоді. За допомогою методу фокус-груп в процесі дослідження соціальних очікувань фахівці можуть виявляти систему перспектив та орієнтацій молодих людей для побудови їхнього успішного майбутнього й майбутнього країни в післявоєнний період.

Під час воєнного стану та в період післявоєнного відновлення країни вивчення соціальних очікувань підлітків і молоді пропонуємо здійснювати з урахуванням характерних аспектів оцінки умов їхньої реалізації. Тому групова дискусія між учасниками фокус-груп надає змогу зрозуміти їхнє ставлення до проблеми соціальних очікувань та обговорити реальні можливості реалізації соціальних очікувань підлітків і молоді.

Здійснення оцінювання перспективних орієнтирів проблеми соціальних очікувань та вимір їхньої реалізації в контексті формування соціальної компетентності та соціального лідерства молоді [4; 5] стимулюватиме фахівців на подальший пошук шляхів перевірки індикаторів [2] у кожній перспективній сфері для уточнення й коригування орієнтирів (рис. 1).

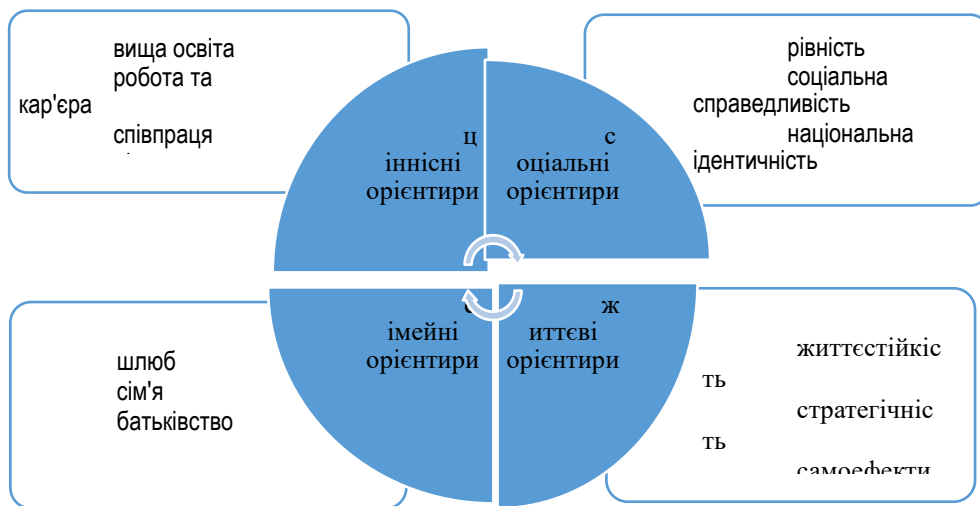

Рис. 1. Перспективні орієнтири формування соціальних очікувань молоді

Інформація, яка отримана шляхом сфокусованого групового інтерв'ю, дозволяє підібрати інструментарій для подальшого кількісного дослідження проблеми соціальних очікувань та обрати раціональний шлях для вдосконалення й покращення соціально-педагогічної роботи в освітніх закладах, соціальних установах. При цьому посилення ефективності соціально-педагогічної роботи з підлітками та молоддю має відбуватися з урахуванням гендерного, середовищного й регіонального аспектів формування соціальних очікувань.

Доцільним є дотримання алгоритму проведення фокус-груп, оскільки незалежно від стилю поведінки модератора фокус-груп (невимушена дружня бесіда або серйозне обговорення проблеми) потрібно отримати найнадійніші якісні дані, а також різні думки, переконання та нові ідеї від учасників. Ключовими етапами для успішного проведення фокус-груп визначено [3]:

I етап – *вступне слово модератора* (модератор: пояснення про призначення фокус-групи та обговорення ключових питань, ознайомлення з базовими правилами групових дискусій, зняття напруження постановкою простих початкових запитань; учасники: кожен із присутніх представляється);

II етап – *представлення й «розігрів»* (модератор: стимулювання роботи фокус-групи, постановка запитань, починаючи з найлегших і найменш

приватних; *учасники*: повідомлення про свій зв'язок з темою обговорення та наявного досвіду);

III етап – *основна частина групового обговорення (модератор*: перехід до складніших і делікатніших питань, намагання отримувати від учасників детальні й поглиблені відповіді; розуміння складних зв'язків між отриманими даними, їхнє поєднання й інтеграції для аналізу; *учасники*: активне залучення до обговорення);

IV етап – *завершення (модератор*: формулювання завершальних запитань; підбиття підсумки й уточнення ключових понять; представлення враження від проведення фокус-групи; запрошення учасників надати підсумкові коментарі, зауваження або думки, які не вдалося висловити під час обговорення; висловлювання подяки учасникам фокус-групи; *учасники*: надання підсумкових відповідей і враження під участі у фокус-групі).

Якщо сфокусоване групове інтерв'ю застосовується на пошуковій стадії дослідження для отримання детальної інформації або генерування ідей для подальших кількісних досліджень, тоді проводиться пошукова фокус-група.

Пошукові фокус-групи проводяться серед учнівської та студентської молоді для дослідження уявлень, сприйняття й оцінок перспектив та орієнтацій на побудову успішного майбутнього, що дозволяє вивчити та своєчасно обрати стратегію орієнтовних напрямів формування соціальних очікувань і їхніх змістовних характеристик.

Проведення фокус-груп з вивчення соціальних очікувань молоді потребує більшої уваги до пошуку та ґрунтовного обміркування складу учасників. На практиці існує досить поширена тенденція проводити анкетування потенційних учасників фокус-груп, запитання якого формуються на основі певних індикаторів і показників (вік, стать, місце й регіон проживання, тип освітнього закладу) та мають зв'язок з інформаційними потребами вивчення проблеми соціальних очікувань молоді.

Щоб уникнути проблеми з пошуку достатньої кількості учасників і неможливістю дотримання принципу формування фокус-груп за однорідністю

й гомогенністю складу груп, важливо продумати дизайн анкети та онлайн-засоби для її проведення у форматі створення Google Forms [1].

Отже, переваги фокусованого групового інтерв'ю в будь-якому форматі (офлайн або онлайн) з отримання інформації від учасників щодо особистих думок, переконань і сподівань щодо побудови власного майбутнього й успішного післявоєнного відновлення країни дозволяють змістовно вивчити та дослідити проблему соціальних очікувань молоді.

Список використаних джерел

1. Діагностичний інструментарій соціальних очікувань : методичні рекомендації / Т.Ю. Куниця, І.Б. Савельчук, Л.В. Гончар, Д.Д. Бибик, В.М. Амеліна; за заг.ред. Т.Ю. Куниці. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 32 с.
2. Савельчук І.Б. Соціальні очікування молоді: від теоретичного осмислення до практичного застосування у воєнний та післявоєнний період. *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9, No. 1. pp. 113-121. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.1.9>
3. Шлях до результатів: планування та проведення ефективних оцінювань розвитку / Морра Імас Л.Дж., Ріст Р.К. Київ : МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. 580 с.
4. Bybyk, D. (2020). Social leadership: criteria, indicators and levels of formation in future social workers. *The Modern Higher Education Review*, (5), 72–80. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-7635.2020.5.7>
5. Savelchuk, I., Bybyk, D., Horban, Y., Koshelieva, O., & Karakoz, O. (2021). Social competence of student youth: The experience of formation in the educational environment of the university within the conditions of pandemic. *Laplace Em Revista (International)*, 7, 481–490.

П.С. Салій, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Публікація актуалізує ключові інструменти та висвітлює виклики формування життєстійкості учнів в умовах воєнного стану. У роботі проаналізовано сучасний досвід як українських, так і іноземних дослідників та здійснено аналіз слабких і сильних сторін змішаної форми навчання в Україні.

Ключові слова: учні, формування життєстійкості, змішана форма навчання, умови воєнного стану.

Актуальність дослідження зумовлена стресовими й небезпечними умовами, у яких знаходяться здобувачі середньої освіти в Україні. Війна накладає відбиток на різні рівні життя учнів: фізичний, психологічний, соціальний. Тому розуміння особливостей і можливостей розвитку життєстійкої поведінки особистості є складовою подолання наслідків впливу